

1399/52

Odpis rozmowy telegr. por. Kościółkowskiego z Wilna
z rtm. Wieniawą i ppor. Wyszyńskim:

30.8.19 godz. 23.

Tu por. Kościółkowski, jak się masz ?

Tu Wieniawa.

Dziękuję, dobrze.

Jaki masz interes ?

W nocy z 28 na 29 odbywały się w Kownie przez noc całą rewizje i areszty wśród sfer wojskowych i ludn. polskie. Z litewskich wojskowych aresztowani: Augształajtis, Wójtekunas /pomocnik Zukowskiego, Piotrowski, ddcą Kow. baonu, Wojdat, Buturlewicz z 3 szw. Huzarów, Sipowicz, Szef-Wydz. Inż., Kużewicz, of. sztabu, hr. Tyszkiewicz, Gosztoft, Martusewicz i inni. Na kwaterze gen. Zukowskiego odbyła się szczegółowa rewizja, która jednak nic nie wykryła. Gen. Zukowski pozostał na stanowisku Nacz. Wodza. Z cywilnych zaaresztowani: Junowicz, b. prezydent miasta, Francuzowicz, radny miasta, Błażewicz, Perkowski, właśc. cukierni, Stankiewicz, Dyr. Szkoły Miejskiej, Sapsianowicz oraz redakcja Kurjera Ziemi Kowieńskiej, pp. Stefanowicz i W. Piotrowicz, Brzozowska, Ossowski, właśc. księgarni, ogółem jak do dziś dnia podobno 200 osób. W dzielnicach robotn. odbywały się rewizje i są one obstawione wojskiem. Sledziewicz miał się wyrazić, iż wie o organizacji POW, którą kieruje państwo polskie i która miała podobno wykonać zamach stanu. On jednak gotów jest zatopić we krwi jakiegokolwiek próby w tym kierunku. Gdy 29 rano zjawił się do szt. gen. litewskiego por. Wasowicz z prośbą o przepustkę dla szoferów udających się do Wilna, odmówiono mu, w południe zaś przybył do niego oficer z papierem podpisanym przez jakiegoś oficera z operacyjnego oddziału, nakazującym opuścić Kowno. W drodze jednak w ~~XXXXXX~~ Zyzmorach cofnięto go na zasadzie telefonogramu do Kowna, dodając mu jako ekertę żołnierza. Po przybyciu do sztabu został on przez zast. szefa sztabu przeproszony, przyjął to do wiadomości i pozostał w Kownie. Tak mu nakazywał interes wyższy. 29 odbywały się posiedzenia, przywódców chrześcijańskiej demokracji, która temi aresztowaniami kierowała. Jak informują ze źródeł kompetentnych szykują się w tej chwili 4 zamachy stanu / 1-szy chrześcijańskiej demokracji, 2-gi socjalistów, 3-ci p. Iczasa, 4-ty kołczakowców/. 30 zjawiła się zrana do Kowna ogromna ilość Niemców /Sasi/. Oficerowie rozbijają się samochodami na ulicach żołnierzy dość często spotkać można. Poza to słychać o dużym ruchu kolejowym. Ministrowie Szymkus i Wilejszys wyjechali extra, pierwszy do Rygi, drugi na Wilkomierz. Wydano rozkaz, zabraniający chodzenia po 9-ej i odpowiedni o broni. Po powrocie z Wilkomierza Wilejszys wyjechał do Berlina wraz z zarządzającym leśnictwem po pieniądze pod zastaw lasów. Podobno zostało zawarte z bolszewikami zawieszenie broni i z tej racji ma być przerzucona część wojska na front polski. Nastrój w armii na froncie zdeklarowanie anti-rządowy. Na front suwalkki wyruszyło dosyć dużo oddz. lit. wraz z artylerją. Dowódcą całego frontuznaczony Zukas, podobno porządny człowiek, Litwin. Sam się znajduje przy w Szypliszka. Armia niemiecko-rosyjska: naogół siły ks. Liwena liczą podobno ok. 80.000 ludzi, z nich 50.000 w okol. Mitawy, reszta zaś na półwyspie Kurlandji i Litwy. W Kurstanach i Szawlach jest naogół do 4300 żołnierzy, 60 dział, 50 miotaczy min, 100 k.m. i 70 aeroplanów. Część sztabu stoi w Szawlach, jako baza: ~~XXXXXX~~ Kurshan. Dużo oddziałów niem. przechodzi na służbę całkowicie ks. Liwena. Głównym organizatorem ks. Liwena jest Römer i graf Keller, który w rzeczywistości jest podobno Paweł Dimitrjewicz Romanow. Podobno Niemcy mają okupować Litwę do Dublisy. Na mocy porozumienia z rządem ros. 23 wyruszyli Niemcy z Władysławowa na Jurburg i Szyrwinty. Obecnie w Borku stoją 2 baony niem. i 2 w Różańcach. 1-go ma przybyć do Kowla 200 jeźdźców, jako milicja. Z tego wszystkiego widać, że Niemcy mają zamiar zająć Kowno, co moim zdaniem należy uprzedzić. Forteca kowieńska nie jest zniszczona i w wypadku opanowania jej przez Niemcy może przedstawiać trudną rzecz do zdobycia. Uczynić to można z powodu ewent. marszu pułk. Głowackiego z frontu północnego na Kowno, celem uwolnienia przyjaźniela swego Augształajtisa. Oddziały nasze mogłyby być oddane jako pomocnicze wojska do jego dyspozycji. POW w kowieńskim w dalszym ciągu pracuje sprężysto, zaaresztowanych tylko 8-iu ludzi. Komendant oraz część sztabu ocalała. Zmobilizowani Osnowiacy zostali zatrzymani dla przeprowadzenia kilkudniowych ćwiczeń. ~~XXX~~ Pan N. ocalał i jest w Wilnie, gdyż miał dopiero jutro wyruszyć do Kowna. O ~~XXXX~~ było szem meldowałem gen. ~~XXXX~~ Smigłemu i Szeptyckiemu. Z 3. Dy ~~XXXX~~

PLISVDSK
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

do Wilna tylko 3 baony. Proszę Ciebie zameldować to wszystko Komendantowi i otrzymać dla nas instrukcje. Tymczasem podam rpty kpt. Myszковского z Rygi. Jeszcze jedna pogłoska, mianowicie Litwini zajęli podobno dzisiaj Dyneburg.

XXXXXXXXXX

PISMO GEN. ZUKOWSKIEGO DO GEN. SZEPTYCKIEGO:

Naczelnny Wódz Wojskowy. Wrzesień, 1919 Nr. 1560

Jego Ekscelencji Dący Wojsk Polskich Lit.-Biał. Frontu gen. Szeptyckiemu.

Misja franc. w Kownie, której naczelnikiem jest pułk. Reboul proponowała dn. 26 lipca polskim i lit. oddz. wojsk. stanąć czasowo na zajętych punktach zanim w Paryżu ostatecz. linji demark. nie zdecydują. Oddziały c. h. armji pol. tych warunków nie zachowały, napadając na nasze oddziały wojskowe i na naszą milicję, rozbrajając je i biorąc do niewoli. To się coraz częściej powtarza i przelewa się w formy zgóry zorganizowanego postępowania. Nie mając żadnego zawiadomienia od reprezentantów Ententy o ustanowionej przez gen. Focha nowej demark. linji wg której miasto Sejny, Allunta i inne punkty miałyby podlegać polskiemu dwt. w, proszę Waszą Ekscelencją o wyjaśnienie, co oznacza akt przejścia przez czasową demarkac. linję i napadnięcia na lit. wojsko i administrację bez żadnego powodu. Proszę Waszą Ekscelencję kazać swoim wojsk. oddz. cofnąć się na te miejsca, które zajmowały przed napadem. Naczelnny Wódz Lit. Armji - gen. Z u k o w s k i .

Tymczasem koniec de peszy. Zamelduj Komendantowi, a za chwilę podamy raport kpt. Myszковского.

+ -+
+

- Tu por. Kościalkowski:

- Tu ppor. Wyszyński. Komendant na podstawie Waszej relacji jest zdania, że ktoś dobrze obznajmiony z całą sprawą od wewnątrz zdradził ją ze wszystkimi szczegółami. Tylko tem można sobie wytłómaczyć postępowanie Litwinów i skład osób zaarrestowanych. Nie wykluczony prowokacyjny udział Niemców ~~xx~~ w całej sprawie od początku. Komendant za pytuje ile pieniędzy i jakich wziął ze sobą Aukstulajtis. W tych warunkach angażowanie POW jest niemożliwe i wogóle jest niemożliwe narazie prowadzenie dalsze tak gruntownie zepsutego interesu. Komendant jutro, względnie pojutrze zażąda od szefa ang. misji w Kownie energicznej interwencji w sprawie areszt. w Kownie Polaków. Stawiając wyraźnie sprawę, że jeśli ta interwencja nie była skuteczna, to sam będzie interweniował zrojnje w obronie Polaków. Oczywiście taka zbrojna interwencja możliwa będzie po uprzednim zgromadzeniu znacznie większych sił:

/ por. Kościalkowski/

- Są dwie możliwości: zdrada p. A. lub niejakiego p. Kurzewicza - łącznika POW, oficera litewskiego, będącego obecnym przy ostatnich pertraktacjach mjr. Kasprzyckiego i p. Wasilewskiego z p. A. Człowiek ten był dopuszczony przez p. A. i N. do wszystkich tajemnic. Dotychczas nie jest on podobno zaarrestowany. Z p. A. musiały być wzięte 800,000 mk. niem. odezwa z podpisem jego i N. oraz zastenografowane przez niego projekty naszego współdziałania z Litwinami, celem zabezpieczenia ich od interwencji niemieckiej. Kilkakrotnie zwracałem się do A. z żądaniem by wysiadł z samochodu, którym go odsyłałem przed Kownem i sprawdził czy go już w domu nie poszukiwano. Tymczasem on, zawdzięczając swej niemieckiej /?//niezmiernej/ zaręczliwości i pewności siebie dojechał autem aż do swego domu, gdzie nań oczekiwali już Litwini. Przypuszczam jednak, że nie był on tutaj tym rzeczom winien. Jest możliwość że ktoś z komisji wyznaczonej przez A. w Kownie mógł sypnąć. Zaarrestowanie całej komisji prócz Kawalca, który jako nielegalny jest nie do zaakceptowania, głęboko zastanawia. Podaje Wam jeszcze tylko co otrzymany w tej sytuacji z półn. frontu:

22. 30.8. - godz. 20

Nieprzyjaciel po ostatnim przez kpt. Parczyńskiego odparciu kontr-ataku rano 30.8. rozpoczął odwrót od toru kol. na Dźwińsk. Ponieważ

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

zachodziła obawa, że Litwini, nie natrafiając na opór nieprzyjaciela posunął się z odcinka szosy Wiłkomierskiej naprzód i uprzedził nas w zajęciu Kałkun oraz podsunęcia się na most kolejowy pod Cytadelą kpt. Parczyński zarządził pościg za nieprzyjacielem i z 6 kompanjami o godz. 16-ej zdobył dworzec Kałkuny. W chwilę potem wkroczyli Litwini od zachodu. Kpt. P. po zajęciu Kałkun rozpoczął 2 kom. atak na most drogowy, 2-ma drugimi na most kolejowy. Według niesprawdzonych wiadomości miały wojska lit. przekroczyć Dzwinę i posunąć się ku północy na Dźwińsk. Na stacji i w miejsc. Turmon stoją tuż przy torze kol 2 komp. i 1 szwadron litewski, pozostawione jako rezerwa lit. w wiadomym dla mnie celu. Oddział ten powystawiał posterunku rogatkowe i zaciągnął wartę. Kiedy zwróciłem się do ddcy tego oddziału z żądaniem usunięcia się z Turmon do 5-ciu kwadransów, oficer od powiedział po niedługim czasie, że ma rozkaz pozostania na torze od swojego Nacz. Dwtwa. i że pozwoli się rozbroić, a z toru kolejowego dobrowolnie się nie odsunie. Wówczas zaś Litwini cofną się o 20 klm. i uderzą swą rezerwą na nasze skrzydła. Wobec tak jasnego postawienia rzeczy proszę jeszcze raz o przysłanie baonu i baterji do Dukszt.

T o k a r z e w s k i ppłk.

Dzisiaj o godz. 7 rano wyjeżdża do Kałkun generał, który oczekuje wskazań od Komendanta, czy ma się szykować do ewent. zajęcia Dźwińska i posunięcia się na zachód. W interwencję misji ang. nie wierzę. Mjr. Mocket, który miał interwenjować w sprawie cofnięcia się Litwinów za linię demark. Rady 4-eh w Suwalszczyźnie i zmusić ich do tego, dotychczas lekkomyślnie przebywa w Wilnie, tłómacząc się przeziębieniem. Niemcy prawdopodobnie b. szybko przystąpią do zajęcia Kowna. Jeśli Komendant jeszcze nie śpi, poproście o instrukcje dla generała oraz bądźcie łaskawi raport mój, dotyczący Kowi eiszczyzny, Estonji i Łotwy /kpt. Myszkowskiego/ przesłać niezwłocznie do Biura Wywiad. Odd. II N.D. Proszą o wiadomość, czy rtm. Radziwiłł wyruszył z powrotem z pieniędzmi do Wilna oraz o odpowiedź, czy należy nawiązać kontakt z płk. Głowackim, by pod jego kierownictwem odbyła się ewent. akcja na Kowno.

ppor. Wyszyński: Odpowiedź z rozk. Komendanta:

Jeżeli mosty na Dźwinie zerwane - rzeki nie przekraczać. Jeżeli mosty całe - przede wszystkim obsadzić mosty, a najwyżej i dworzec kol. Petersburskiej. Samego miasta Dźwińska nie zajmować z powodu małych sił: Komendant ma mało informacji, co się dzieje na Waszym prawym skrzydle. Wogóle z wszelką większą akcją należy poczekać nadsięgnięcia 3-iej dyw. Więcej niema nic, czyj to raport, co dajecie obecnie?

- Kpt. Myszkowskiego, a co Komendant mówi o Głowackim?
- Nic więcej nie mówił.
- Nie zapomnijcie przesłać kopji raportu do Sztabu Gen. i min. spr. Żagr.

Za zgodność odpisu:

OPŁATA

Za telegram

1
PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Telegraf Państwowy

Oddany dn.

30

VIII.1919

godz.

23

min.

№

1399/192

tu por koscialkowski .+ jak sie masz .+ Niemcowa

?= dziekuje dobrze - jaki masz interes ? .+

+ wnocy 28 na 29 odbywały sie w kownie przez noc

cała rewizje i areszty srod sfer wojskowych i ludności cywilnej

polskiej z litewskich wojskowych aresztowani :- auksztulaitis

wojtekunas (pomocnik zukowskiego) piotrowski dow kowienskiego

baonu wojdat buturlewicz 3- go szwadronu husarow . sipowicz

szef wydziału inżyniernego . kuzewicz oficer sztabu , hrabia

tyszkiewicz , gosztowt , martusewicz i inni .- na kwaterze

generala zukowskiego odbyła sie szczegolowa rewizja ktora jednak nie

wykryła .- general zukowski pozostal na stanowisku nacz . wodza z

cywilnych zaaresztowani .-:- junowicz (byly prezydent miasta)

francuzowicz - radny miasta .+ blazewicz , perkowski ,

wlasciciel cukierni . stankiewicz - dyrektor szkoły miejskiej .

sapsianowicz oraz redakcja kuryera ziemi kowienskiej . 258

- panowie stefanowicz i w . piotrowicz . brzozowska ~~1919~~ b .

2

O P Ł A T A

Za telegram
"
"

Telegraf Państwowy

Oddany dn.....
godz.....
przewodnika №.....

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

- OSSOWSKI . właściciel księgarni . ogółem jak do dzisiejszego dnia podobno 200 osob .+ dzielnicach robotniczych odbywały sie rewizje i sa one obstawione wojskiem .+ Słazewicz miał sie wyrazić iz wie o organizacyi p o w . ktora kyeruje panstwo polskye i ktora miała podobno wykonać zamach stanu on jednak gotow jest zatopić we krwi jakie kolwiek próby w tym kyerunku gdy 29 rano zjawił sie do sztabu generaln Litewskyeego por wasowicz z prosba o przepustke dla szoferow udajacych sie do wilna odmuwiono mu w połudnye zas przybył do nyego oficer z papyerem podpisany przez jakyegos oficera z operacyjnego oddziału nakazujacy opuscic kowno w drodze jednak w zyzmorach cofnieto go na zasadzie telefonogramu do kowna dodajac mu jako eskorte zolnyera po przybyciu do sztabu zostal on przez zastepce szefa sztabu przeproszony przyjal to do wiadomosci i

O P Ł A T A

Za telegram „ „ „ „
 „ „ „ „
 Ogółem . . „ „
 Podpis

Telegraf Państwowy

Oddany dn. /
 godz. min:
 przewodnika №
 do

PILSUDSKI
 INSTITUTE
 ARCHIVES
 New York

z №

..... „ słów dnia / 19 .. r. godz. min.

pozostał w kownie tak mu nakazywał interes wyższy .+ 29 - ęo
 odbywały się posiedzenia przywódców chrześcijańskiej demokracji która
 tymi aresztowaniami kierowała jak informują ze źródeł kompetentnych
 szykują się w tej chwili 4- ry zamachy stanu 1- sy . chrześcijańskiej
 demokracji 2- ęi socjalistów .- 3- ci pana iczasa .+
 4- ty koczakowców .+ 30- ęo zjawila się zrana do kowna ogromna ilość
 Niemców (nasi) oficerowie rozbijają się samochodami na ulicach żołnierzy
 dość często spotkać można .- poza tym słychać o dużym ruchu kolejowym
 ministrowie Szymkus i Wilejszys wyjechali ekstra 1- szy do rygi .-
 drugi na Wilkomierz + wydano rozkaz zabraniający chodzenia po
 9- tej i odpowiedni o broni .+

215

260

4

OPŁATA

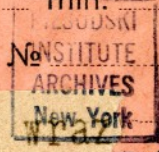
Za telegram " " " " " " " "

Telegraf Państwowy

Oddany dn. /

godz. min.

przewodnika

po powrocie z wilkomierza wilejszys wyjechał do berlina
zarządzającym lesnictwem po pieniądze pod zastaw Łasow .+
podobno zostało zawarte z bolszewikami zawieszenie broni
i z tej racii ma być przerzucona część wojska na front polski
nastój w armji na froncie zdeklarowany antyrządowy .+ na front
suwalski wyruszyło dosyc duzo oddzialow litewskich wraz z artylerja
dowodca całego frontu naznaczony zukas .+ podobno porządny człowiek
- Litwin .+ sam sie znajduje szypliszkach .+ armija nyemiecko -
rosjska na ogół siły ksecia Livena Licza podobno około 80.000
Ludzi z nich do 50.000 w okolicy mitawy reszta zas w pobrzeze
kurlandyi i Litwa . w kurszanach i szawłach jest na ogół do 4300
zołnyerzy 60 dział 50 mjetaczy min 100 k - m . i 70 aeroplanow .+
część sztabu stoi w szawłach .+ jako baza - kurszany .+
duzo oddzialow niemieckich przechodzi całkowicie na służbę ksecia Livena
.+ głównym organizatorem armji Livena jest roemer . i graf keller .+

261

5

O P Ł A T A

Za telegram „.....” „.....”

Telegraf Państwowy

Oddany dn..... /
godz..... min.....
przewodnika №.....

ktory w rzeczywistosci jest podobno - pawel dimitriewicz
 r o m a n o w . podobno niemczy maja okupowac litwe do dubisy
 na mocy porozumienia z rzadem rosyjskim 23- go b m wyruszyli niemcy
 z wladislawowa na jurburg i szyrwinty . obecnie w borku
 stoja 2. baony niemieckie . i 2 w rozancach 1- szego ma przybyc do
 kowna 200 jegrow jako milicja z tego wszystkiego widac ze niemcy maja
 zamiar zajac kowno co w moim zdaniu nalezy bezwzglecnie uprzedzic
 forteca kowienska nie jest zniszczona i w wypadku opanowania jej
 przez niemcy moze przedstawiac trudna rzec do zdobycja .+ uczynic
 to mozna z powodu ewentualnego marszu pulkownika glowackiego
 z frontu polnocnego na kowno celem uwolnienia przyjaciela swego
 auksztulaitisa .+ oddzialy nasze mogly by byc oddane jako
 pomocnicze wojska do jego dyzpozycji p . o . w . kowienskye w dalszym
 cjaгу pracuje sprezyscie .+ zaaresztowanych tylko 8- miu ludzi .+
 komendant oraz czesc sztabu ocalala .+ zmobilizowani
 osnowiacy zostali zatrzymani dla przeprowadzenia kilkudniowych

262

6

O P Ł A T A

Za telegram " " " " " "

Telegraf Państwowy

Oddany dn. / godz. min. przewodnika №

ewiczen ++ pan n . ocalial i jest wilnie gdyz miał dopyero
jutro wyruszyć do kowna o powyższem meldowałem generałom smięłemu i
szeptyckiemu z 3- ciej dywizji przybyło narazie do wilno tylko 3
bataljony prosze ciebie zameldowac to wszystko komendantowi
i otrzymac od niego dla nas instrukcje + tymczasem zas podam
raporty kapitana myszkowskiego z rygi :-:- jeszcze jedna
poğloska mianowicie - Litwini zajely podobno dzisiaj dyneburg
- pismo generała zukowskiego do generała szeptyckiego - naczelnny wodz
wojskowy wrzesien 1919 r nr 1560 - jego ekscelencji dowodcy
wojsk polskich Lit biał frontu generałowi szeptyckiemu = misja
francuska w kownie ktorej naczelnikiem jest pułkownik reboul proponowała
dnia 26 lipca polskim i litewskim oddziałom wojskowym

Dokładny adres wysyłającego:

263
119

Telegraf Państwowy

OPŁATA

Za telegram " " " " " "
 " " " " " "
 Ogółem . . . " " " "
 Podpis

z №

Oddany dn. /
 godz. min.
 przewodnika №
 do
 Podpis

" " słów dnia 10
 stanac czasowo na zajetych punktach zanim w paryżu ostatecznej linji

demarkacyjnej nie czdecyduja . oddzialy armji

połskiej tych warunkow nie zachowaly napadajac na nasze oddzialy
 wojskowe i na nasza milicje , rozbrajajac je i biorac do niewoli .

to sie coraz czesciej powtarza i przelewa sye w formy z gory

zorganizowanego postepowania .- nie majac zadnego zawiadomienia od

reprezentantow ententy o ustanowionej przez generala focha nowej
 demarkacyjnej linji , wedlug ktorej miasto sejny , alunta i inne punkty

..... adres uwzgladnionego:
 mialyby podlegac polskiemu dowodztwu , prosze wasza ekselencje o

8

Telegraf Państwowy

OPŁATA

Za telegram
 " "
 Ogółem
 Podpis

z №

Oddany dn. /
 godz. min.
 przewodnika №
 do
 Podpis

..... " słów dnia / 19 r. godz. min.

wyjasnienie co oznacza akt przejścia przez czasowa demarkacyjna Linje i
 napadniecia na Litewskie wojsko i administracje bez zadnego powodu ? -
 prosze wasza ekselencje kazac swoim wojskowym oddzialom cofnac sye na
 te miejscea ktore zajmowaly przed napadem = naczelny wodz Litewskiej
 armii general zukowski .+ tymczasem koniec depeszy zamelduj
 komendantowi a zachwile podamy raport kpt myszkowskiego .+

265

200

Dokładny adres wysyłającego:

31-VIII - 2 rano

I

OPŁATA

Za telegram

Telegraf Państwowy

Oddany dn. 31
godz. 2:30 min

tu por koscialkowski + ?= tu podpor wyszynski +
 komendant na podstawie waszej relacji jest zdania ze ktos dobrze
 obznajmiony z cala sprawa od wewnatrz zdradzil ja ze wszystkimi
 szczegulami tylko tem mozna sobie wytłomaczyc postepowanie Litwinow
 i sklad osob zaaresztowanych mozliwa zdrada wlasnie ktoregos
 z arestowanych niewykluczony prowokacyjny udzial niemcow w całej
 sprawie od poczatku + komendant zapytuje ile pieniedzy i jakich
 wzial ze soba autszulajtis w tych warunkach angazowanie p o w
 jest niemozliwe i wogole jest niemozliwe narazie prowadzenie
 dalsze tak gruntownie zepsutego interesu komendant jutro wzglednie
 pojutrze zarzada od szefa nagielskiej misji w kownie
 energicznej iterwencji w sprawie arestowanych w kownie polakow
 stawiajac wyraznie sprawe ze jestli by ta interwencja
 nie byla skuteczna to sam bedzie interwenjowal zbrojnie w obronie polakow
 oczywiscie taka zbrojna interwencja mozliwa bedzie po urzednim
 zgromadzeniu znacznie wiekszych sil +

221 266

2

sa dwie mozliwosci rada zdrada pana a . lub niejakiego pana
kuzewicza lacznika p o w oficera Litewskyego
a bedacego obecnie przy ostatnich pertraktacjach mjra kasprzyckiego
i pana wasilewskyego z panem a . czlowiek ten byl
dopuszczony przez pana a i n . do wszystkich tajemnic .+
dotychczas nie jest on podobno zaaresztowany z panem
auksztulaitisem musialy byc wziete 800.000 marek nyemyeckich
odezwa z podpisem jego i n . oraz zastenografowane przez
nyego projekty naszego wspoldzialania z litwinami celem
zabezpieczenia ich od interrwencji nyemyeckyej
kilkakrotnye zwracalam sye do auksztulaitisa z rzadanyem by wysiadl
z automobilu w ktorym go odsylalem przed kownem . i sprawdzil czy go
juz w domu nie poszukiwano tym czasem on zawdzienczajac swej
nyemyeckiej zarozumialosci i pewnosci syebie dojechał autem az do swego
domu gdzie nan oczekiwali juz litwini przypuszczam jednak ze nie byl
on tutaj tym rzeczom winien jest mozliwosc ze i ktos z komisyi
wyznaczonej przez auksztulaitisa w kownie mugl sypnac
zaaresztowane calej komisji procz kawalca ktory jajo nie legalny jest

3

O P Ł A T A

Za telegram

Telegraf Państwowy

Oddany dn. /

godz. min.

jako nielegalnik jest nieuchwytny głęboko o tem zastanawia
 podaje wam jeszcze tylko co otrzymany meldunek sytuacyjny z polnocnego
 frontu st turmont 30/8 godz 20 nieprzyjaciel
 po ostatnim przez kapitana parczynskiego odparciu kontrataku rano 30/8
 rozpoczał odwrot od toru kolejowego na dzwinsk poniewaz zachodziła
 obawa ze Litwini nienatrafiajac na opor nieprzyjaciela posunansie
 z odcinka szosy wilkomyerskiej naprzod i uprzeda nas zajeciu kalkun
 oraz podsuniecia sie na most kolejowy pod cytadela kapitan parczynski
 zarzadzil poscię za nieprzyjacielem i z 6 kompanijami o godz 16- tej
 zdobył dworzec kalkuny zachwile potem wkroczyli Litwini od zachodu
 kapitan parczynski po zajeciu kalkun rozpoczał dwoma komp atak na most
 drogowy dowoma drugimi na most kolejowy wedlug nyesprawdzonych
 wiadomosci miały wojska Litewskie pszekroczyć dwine i posunac sie
 na polnocy i posunac sie na dzwinsk .

PILSUDSKI
 INSTITUTE
 ARCHIVES
 New York

Dokładny adres wysyłającego:

268

4.

O P Ł A T A

Za telegram

Telegraf Państwowy

Oddany dn. /

godz. min.

na st turmont i miejscowosci turmont stoja tuż przy torze kolejowcym
dwie komp i szwadron litewski pozostawione jako rezerwa litewska
wiadomym dla mnie celu oddzial ten powystawial posterunki rogatkowe
i zaciagnal warte kiedy zwrocilemsye do dow tego oddzialu z zadanyem
osuniencia sye z turmont do 5- eju kwadransow oficer odpowiedzial
po niedlugim czasie ze ma rozkaz pozostania na torze od swojego nacz dow
i pozwoli sye rozbroic a z toru kolejowego dobrowolnie sye nie usunie
owczas zas litwini cofnasie o 20 kilometr i uderza swemi rezerwami
na nasze skrzydlo . wobec tak jaskrawego postawienia rzeczy prosze
jeszcze raz o przyslanie baonu i baterji do dukaszt tokarzewski ppulk . +
dzisiaj o go 7- ej rano wyjezda do kalkun jeneral ktory oczekuje
wskazan od komendanta czy ma sye szykowac do ewentualnego zajecia
dzwinska i posuniecie sye na zachod w interwencji misji angelskiej
nye wierza major moeket ktory mial interwnjowac w sprawie
cofniecie sye litwinow za linje demarkacyjna rady 4- ch w suwalszczyznye

PLM
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

223. 269

5.

OPŁATA

Za telegram " "

Telegraf Państwowy

Oddany dn. /

godz. min.

i zmusić ich do tego lekkomyślnie dotychczas przebywa w Wilnie tłumacząc
 się przezebraniem .+ Niemcy prawdopodobnie bardzo szybko
 przystąpiło do zajęcia Kowna .+ jeśli komendant jeszcze
 nie spł prosić o instrukcje dla generała oraz badanie -
 Łaskawie raport mój dotyczący Kowieńskiej i Estonii i Łotwy (kapitana
 Myszkowskiego) przesłać niezwłocznie do Bjura Wywiadowego
 oddział Rzym 2. naczelny dowódca prosi o wiadomość czy rotmistrz Radziwiłł
 wyruszył z powrotem pieniędzmi do Wilna oraz o odpowiedź
 czy należy nawiązać kontakt z pułkownikiem Głowackim by pod jego
 kierownictwem odbyła się ewentualna akcja na Kowno .+ .+

PILSUDSKI
 INSTITUTE
 ARCHIVES
 New York

Dokładny adres wysyłającego:

270

6.

PIESUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

OPŁATA
od powieści z rozkazu komendanta:
Za telegram

Telegraf Państwowy

Oddany /
godz. _____ min. _____

jeżeli mosty na dzwinie zerwane rzeki nie przekraczają
jeżeli mosty całe przedewszystkiem obsadzić mosty a najwyżej i
dworzec kolei petersburskiej samego miasta dzwinska nie zajmować
z powodu małych sił komendant ma mało informacji co się
dzieje na waszym prawym skrzydle + wogóle z wszelką większą akcją
należy poczekać na ściągnięcie 3 dywizji + kto tam przy
aparacie? p tu por kosiński + więcej niema nic czyż to
raport co dajecie obecnie? kapitana myszkowskiego + a co komendant
mówi o głowackim? = nic więcej nie mówił? nie zapomnicie przesłać
kopye raportu do sztabu generalnego (b w) dobranoc
i minister spraw zagranicznych + tam nie było w adresie +
to może zrobić albo belweder albo oddział rzym 2. nacz dow +

WODZITWO WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

Dokładny adres wysyłającego: L. Dz. 1399/92 dnia 2 IX 1919 r.

załącz. Wydział: _____

271